

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Agnieszka Rafałko
Protokolant:	Stażysta Tomasz Sodeł

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2020 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa S. M., A. M.

przeciwko (...) Bankowi (...) S.A.
z siedzibą w W.

o zapłatę

1. Zasądza od (...) Banku (...) S.A.

z siedzibą w W. na rzecz S. M. i A. M. solidarnie kwotę 76.945,72 (siedemdziesiąt sześć tysięcy dziewięćset czterdzieści pięć i 72/100) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 3 stycznia 2020 r. do dnia zapłaty.

2. W pozostałym zakresie powództwo oddała.

3. Zasądza od (...) Banku (...) S.A.

z siedzibą w W. na rzecz S. M. i A. M. kwotę 6.946,46 (sześć tysięcy dziewięćset czterdzieści sześć i 46/100) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 5.400,00 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

III C 853/18

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 22 maja 2018 roku powodowie S. M. oraz A. M. wnieśli o zasądzenie od pozwanej (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na swoją rzecz kwoty 76.945,72 złotych tytułem nadpłaty powstałej na skutek stosowania przez pozwaną klauzul niedozwolonych dotyczących denominacji (waloryzacji), tj. różnicy pomiędzy kwotą zapłaconych przez powodów rat kredytu hipotecznego wynikającą z umowy nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...) z dnia 26 maja 2008 roku, a kwotą, która byłaby należna pozwanej z tytułu spłat rat wynikających z zawartej umowy przy wskazaniu, że zawarte w umowie postanowienie o denominacji kredytu do CHF jest nieważne, jako że stanowi niedozwoloną klauzulę umowną, a co za tym idzie powinno być pominięte przy ustalaniu wysokości zobowiązania powodów oraz że postanowienia przewidujące denominację kwoty kredytu pozostają w sprzeczności z istotą umowy kredytu hipotecznego, jak również naruszają dobre obyczaje, poprzez ukrycie w ten sposób ryzykowanego instrumentu finansowego bez dopełnienia

obowiązków informacyjnych. Od powyższej kwoty powodowie zażądali odsetek ustawowych od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanej (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że w dniu 26 maja 2008 roku zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanej, (...) Bank (...) S.A., umowę nr (...) o kredyt mieszkaniowy (...). Pozwana na mocy umowy z dnia 12 czerwca 2013 roku przejęła (...) Bank (...) S.A..

Powodowie podnieśli, że zawarta pomiędzy stronami umowa nazwana została umową o kredyt mieszkaniowy. W § 1 ust. 1 umowy wskazano, że udzielany kredyt jest kredytem denominowanym. W istocie umowa ta była umową kredytową zawartą w walucie polskiej. Na charakter umowy wskazywał już zapis § 1 ust. 1 umowy, w którym wyraźnie wskazano, że kredyt jest udzielany w walucie polskiej, która jest denominowana do waluty obcej – franka szwajcarskiego. Spłata rat dokonywana była przez powodów przez cały okres trwania umowy w walucie polskiej. Wysokość rat określana była poprzez dokonywanie przez pozwaną operacji domniemanej zmiany waluty. Innymi słowy, powodowie „kupowali” od pozwanej franki szwajcarskie, płacąc za nie walutą polską. Franki szwajcarskie stanowiły więc wskaźnik, który wyznaczał wartość spłacanych rat. Wartość kursu, po którym powodowie zobowiązani byli dokonywać „zakupu” franków szwajcarskich, ustalana była przez pozwanego na podstawie Części Ogólnej Umowy. Definicja pojęcia „Tabeli kursów” nie została jednakże przedstawiona powodom. Nie mieli więc możliwości ustalenia wartości, na których opierała się pozwana ustalając kurs franka szwajcarskiego. W istocie więc, zdaniem powodów, w pojęciu „Tabeli kursów” ukryte zostały koszty i obciążenia, których naliczenie w ramach kredytu było niezgodne z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe, w brzmieniu sprzed zmian dokonanych w 2011 roku. W rezultacie, w przedmiotowej umowie znalazły się niedozwolone postanowienia umowne. Powodowie nie mogli przewidzieć, jaka kwota kredytu zostanie im rzeczywiście wypłacona przez Bank. Ponadto, już w momencie wypłaty kwoty pozwana pobrała od powodów ukrytą marżę w postaci różnicy kursowej pomiędzy kursem ogłaszanym przez Narodowy Bank Polski, a kursem po którym powodowie „sprzedali” franki szwajcarskie pozwanej. Powodowie wskazali również, że w trakcie negocjacji z (...) Bank (...) S.A., nie mieli wpływu na brzmienie umowy, nie mieli również możliwości negocjowania jej poszczególnych zapisów. Pracownicy Banku wyjaśnili ponadto powodom, że zawierana umowa jest całkowicie bezpieczna i bardziej opłacalna niż umowa kredytu w polskich złotych. Nie poinformowano powodów o wszystkich ryzykach związanych z jej zawarciem, a także o rzeczywistych kosztach kredytu. Co więcej, powodowie mieli wyższą zdolność kredytową liczoną dla kredytu denominowanego, niż dla kredytu złotowego.

Powodowie wskazali ponadto, że umowa kredytu – z uwagi na zawarcie w niej klauzul niedozwolonych, jak i jej niezgodności z ustawą Prawo bankowe – pozostaje nieważna. Dokonaną zaś przez powodów nadpłatę rat, należy kwalifikować w kategorii świadczenia nienależnego (pozew k. 5-11, pismo procesowe pełnomocnika powodów k. 315-320).

W odpowiedzi na pozew z dnia 26 listopada 2018 roku pozwana (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości, powołując się jednocześnie na zarzut przedawnienia roszczeń powodów. Pozwana wniosła także o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wedle norm przepisanych.

W uzasadnieniu pisma pozwana wskazała, że sporny w niniejszej sprawie kredyt stanowi typ umowy kredytu, który znany jest ustawie Prawo bankowe. Kredyt denominowany jest zobowiązaniem wyrażonym w walucie obcej, a waluta polska jest jedynie walutą wykonania zobowiązania. Umowy kredytów denominowanych nie naruszają przy tym zasady walutowości, ze względu na powołane przez Bank w odpowiedzi na pozew przepisy prawa dewizowego. W ocenie pozwanej, klauzula denominacyjna, zawarta w umowie kredytu denominowanego, odwołująca się do tabel kursów publikowanych przez banki, nie jest sama w sobie sprzeczna z prawem, zasadami współżycia społecznego, czy naturą zobowiązania. Ponadto, niezwiązanie konsumenta klauzulami denominacyjnymi uznanymi za abuzywne, nie

podważa związania stron umową kredytu denominowanego w pozostałym zakresie – umowa taka pozostaje ważna i skuteczna, bez modyfikacji jej konstrukcji, w tym waluty długu i waluty świadczenia.

Powyższe odnieść należy również do umowy łączącej strony niniejszego postępowania. Zawarta bowiem przez powodów umowa była umową kredytu denominowanego w walucie obcej – franku szwajcarskim. Kwota i waluta kredytu nie została wyrażona w PLN, zaś w CHF. Udzielony w walucie CHF kredyt został zgodnie z wnioskami kredytobiorców wypłacony w PLN. Wypłata nie spowodowała zmiany waluty kredytu, każda spłata kredytu pomniejszała kwotę zadłużenia wyrażoną również w CHF. Ponadto kredytobiorcy – wbrew podnoszonym twierdzeniom – mieli znaczne doświadczenie w spłacie kredytów, w tym kredytu w walucie obcej. Przed podpisaniem umowy kredytu, powodowie zostali poinformowani o ryzyku kursowym i ryzyku zmiennej stopy procentowej. Złożyli w tym zakresie odpowiednie oświadczenia. Z treści tych oświadczeń wynika także, że została im przedstawiona w pierwszej kolejności oferta kredytu wyrażonego w walucie PLN, którą to ofertę odrzucili. Pozwana podkreśliła, że kredytobiorcy złożyli oświadczenie, z którego wynika, że warunki kredytu były w okresie zawierania umowy dla nich korzystne. Interes kredytobiorców – w ocenie pozwanej – nie został naruszony w stopniu rażącym, ani także w stopniu minimalnym – kredytobiorcy dzięki niższemu oprocentowaniu kredytu stawką LIBOR ponieśli mniejszy koszt kredytu, niż gdyby zawarli umowę kredytu w PLN.

Pozwana powołała się także na okoliczność, że postanowienia umowy kredytu kwestionowane przez powodów określają główne świadczenia stron w ramach umowy kredytu. Kurs publikowany w tabeli kursów Banku był kursem rynkowym. Bank nie dopuścił się także wyzysku na szkodę kredytobiorców, nie wykorzystał ich położenia. Zawarcie umowy kredytu jest bowiem efektem uznania przez kredytobiorców warunków umowy za najbardziej korzystne (odpowiedź na pozew k. 60-110).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie S. M. oraz A. M. w dniu 24 kwietnia 2008 roku złożyli wniosek o udzielenie kredytu mieszkaniowego (...). We wniosku wskazali, iż wnoszą o udzielenie kredytu w kwocie 290.000,00 złotych na okres 360 miesięcy, jako preferowaną walutę kredytu wskazali zaś CHF. Kredyt miał zostać przez powodów przeznaczony na spłatę innych kredytów (zarówno o charakterze mieszkaniowym, jak i nie mieszkaniowym). Powodowie oświadczyli ponadto, iż zrezygnowali z ubiegania się o kredyt w innych bankach na rzecz kredytu refinansowanego na spłatę zobowiązań finansowych w Banku (...) ze względu na korzystniejsze warunki cenowe (wniosek o kredyt mieszkaniowy k. 118-120, dane wnioskodawców k. 122-124, oświadczenie dłużnika o kredycie zaciągniętym w innym banku k. 125-130, oświadczenie k. 131).

Celem zawarcia umowy kredytu przez powodów była przede wszystkim spłata innych zobowiązań kredytowych powodów, zaciągniętych na cele mieszkaniowe. Powodowie już wcześniej zawarli w Banku (...) kredyt w walucie CHF, który był przez powodów spłacany w walucie polskiej.

Powodowie zostali poinformowani o pozytywnej decyzji odnośnie udzielenia kredytu. Bank przygotował na podstawie wniosku powodów umowę o kredyt, bazując na stosowanym w Banku wzorcu. Powodowie nie mieli zdolności kredytowej, by uzyskać kredyt inny, niż denominowany. Nie mieli możliwości negocjowania warunków zaproponowanej im umowy. W sposób ogólny zostali pouczeni o tym, że z umową kredytu denominowanego wiąże się określone ryzyko kursowe, a także ryzyko zmiennej stopy procentowej, zostały im przedstawione wykresy z krótkoterminowymi zmianami kursów franka szwajcarskiego (12 miesięcy wstecz). Powodom nie wyjaśniono natomiast, w jaki sposób i w oparciu o jakie czynniki tworzone są Tabele kursów Banku. Otrzymali oni informację od pracownika Banku, K. R., że przedstawiona oferta jest korzystna z perspektywy powodów (zeznania świadków M. M. k. 333, K. R. k. 333-334, zeznania powodów S. M. k. 334-335, A. M. k. 335).

W konsekwencji, w dniu 26 maja 2008 roku pomiędzy powodami S. M. oraz A. M. a poprzedniczką prawną pozwanej (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w G. zawarta została umowa o kredyt mieszkaniowy nr (...)

W § 1 Części Szczególnej Umowy (**CSU**) w ust. 1 wskazane zostało, że przedmiotem umowy jest kredyt denominowany udzielony w złotych, w kwocie, stanowiącej równowartość 141.126,09 CHF. Zgodnie zaś z ust. 2, przeznaczeniem kredytu miała być spłata kredytu zaciągniętego przez powodów w Banku (...) S.A., udzielonego na cele mieszkaniowe. Kwota kredytu na cel określony w ust. 2, zgodnie z ust. 3, została powiększona o 51.097,38 CHF z przeznaczeniem na dowolny cel. Okres kredytowania natomiast zgodnie z ust. 4, został określony jako okres od dnia 26 maja 2008 roku do dnia 5 maja 2038 roku.

Zgodnie z § 2 ust. 1 CSU postanowiono, że całkowity koszt udzielonego kredytu wynosi szacunkowo 206.623,97 złotych. Prowizja za udzielenie kredytu denominowanego miała zostać pobrana w złotych w kwocie, stanowiącej równowartość 705,63 CHF. Kwota prowizji po przeliczeniu na złote według kursu sprzedaży z dnia podpisania umowy miała zaś wynieść szacunkowo 1.512,31 złotych. W § 3 CSU wskazane zostały docelowe zabezpieczenia spłaty kredytu. W ust. 1 postanowiono, że zabezpieczenie takie stanowić będzie hipoteka kaucyjna do kwoty 435.000,00 złotych, ustanowiona na rzecz Banku na nieruchomości powodów, położonej w miejscowości O., gm. G., nr działki (...) (KW nr (...)).

Z kolei § 4 umowy zawierał postanowienia dotyczące uruchomienia kredytu. W § 5 CSU zawarte zostały zaś postanowienia odnoszące się do spłaty kredytu, w szczególności wskazujące, że spłata kredytu będzie następować zgodnie z harmonogramem spłat doręczanym kredytobiorcy (część szczególna umowy kredytu k. 18-20).

Integralną częścią umowy kredytu była Część Ogólna Umowy (**COU**). W § 1 COU postanowiono, że kredyt mieszkaniowy jest udzielany w złotych. W przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, kwota kredytu w złotych miała zostać określona poprzez przeliczenie na złote kwoty wyrażonej w walucie, w której kredyt jest denominowany, według kursu kupna tej waluty, zgodnie z Tabelą kursów, obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Ponadto, w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, zmiana kursu waluty wpływać miała na wypłacane w złotych przez Bank kwoty transz kredytu oraz spłacane w złotych przez kredytobiorcę kwoty rat kapitałowo-odsetkowych. Ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosić miał kredytobiorca. Zgodnie z § 2 COU, oprocentowanie kredytu miało być ustalane według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę odpowiedniej stopy bazowej, powiększonej o marżę Banku. Wskazano przy tym, że stopa bazowa odpowiada obowiązującej w ostatnim dniu roboczym przed dniem uruchomienia środków stawce LIBOR 3M – w przypadku kredytów denominowanych udzielanych w USD lub CHF. W § 3 COU zawarte zaś zostały postanowienia odnoszące się do marży Banku oraz warunków jej zmiany. Na podstawie ust. 10, o zmianie oprocentowania Bank miał informować kredytobiorcę i poręczycieli, przesyłając zawiadomienie zawierające informację o wysokości najbliższych spłat, wymaganych do czasu planowanej zmiany stopy procentowej, bądź (na ich indywidualne życzenie) aktualny harmonogram spłat.

W § 5 COU wskazano, iż całkowity koszt kredytu określony w § 1 CSU, obejmuje wszystkie koszty wraz z odsetkami, innymi opłatami i prowizjami oraz kosztami ubezpieczenia kredytu. W ust. 2 zawarto postanowienie wskazujące, iż całkowity koszt kredytu może ulec zmianie w przypadku zmiany stopy bazowej w okresie kredytowania, nieprawidłowej obsługi kredytu, dokonania zmian zapisów w umowie o kredyt mieszkaniowy, zmiany wysokości składek ubezpieczenia kredytu na okres przejściowy, zmiany stawek prowizji pobieranych przez Bank za czynności bankowe, zmiany przepisów prawa, zmiany kursów walut. Z kolei § 7 COU określał koszt prowizji i opłat, do których pobierania uprawniony był Bank z tytułu udzielonego kredytu. W § 9 COU znalazły się natomiast postanowienia dotyczące pozostałych kosztów związanych z zawartą umową.

Na podstawie § 11 COU wskazano, iż w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, wypłata środków następuje w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość wypłacanej kwoty wyrażonej w walucie obcej. Do przeliczeń kwot walut uruchamianego kredytu stosowany miał być kurs kupna waluty obcej według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu wypłaty środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych.

W § 13 COU zawarte zostały postanowienia odnoszące się do zasad spłaty kredytu. Na ich podstawie, spłata kredytu miała nastąpić w terminach i kwotach określanych w doręczanym kredytobiorcy i poręczycielom harmonogramie

spłat. Harmonogram spłat miał przy tym ulegać aktualizacji każdorazowo w przypadku zmiany oprocentowania kredytu. Wskazano przy tym, że zmiana oprocentowania jest dokonywana jednostronnie przez Bank i nie wymaga aneksu do umowy. Ponadto, zgodnie z ust. 7, w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, harmonogram spłat kredytu wyrażony miał być w walucie, w której kredyt jest denominowany. Spłata zaś następować miała w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej. Do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosowany miał być kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Uregulowania odnoszące się do sposobu naliczania odsetek przez Bank i ich płatności przez kredytobiorcę znalazły się z kolei w § 14 COU. W dalszej części COU zawarte zostały postanowienia dotyczące w szczególności uprawnień kredytobiorcy (§ 17), obowiązków kredytobiorcy (§ 18), uprawnień Banku (§ 19), a także sankcji za niedotrzymanie warunków umowy (§ 20, 21) (część ogólna umowy kredytu k. 21-30).

Kredyt został powodom wypłacony w transzach, na podstawie ich wniosków o wypłatę transz kredytu mieszkaniowego (wnioski k. 132-139).

W dniu 29 maja 2012 roku strony zawarły porozumienie do umowy o kredyt mieszkaniowy nr (...) z dnia 26 maja 2008 roku. Zgodnie z

§ 1 powyższego porozumienia powodowie uzyskali uprawnienie do dokonywania spłat rat kapitałowo-odsetkowych bezpośrednio w walucie CHF, a także do dokonania w tejże walucie spłaty całości lub części kredytu, przed terminem określonym w umowie. W § 2 wskazano zaś, że w celu dokonywania spłat bezpośrednio w walucie kredytu, Bank otwiera i prowadzi Rachunek (...) W § 3 określono, iż w odniesieniu do kredytów denominowanych w walucie obcej, kwota kredytu wypłacana w złotych zostanie określona poprzez przeliczenie na złote kwoty wyrażonej w walucie, w której kredyt jest denominowany, według bezgotówkowego kursu kupna tej waluty, zgodnie z Tabelą kursów, obowiązującą w Banku w dniu uruchomienia środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Wskazane także zostały zasady określania sposobów i terminów ustalania kursów wymiany walut dla kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej (ust. 3). Kurs wymiany walut na podstawie którego wyliczana miała być kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych, miał być kursem tabelowym wyliczanym według następujących zasad:

- a) kursy kupna i sprzedaży walut, ustalane są procentowo w odniesieniu do kursów poszczególnych walut na rynku międzybankowym w momencie tworzenia tabeli, w granicach dopuszczalnych wartości odchyień procentowych, zaakceptowanych przez Bank;
- b) tabela kursów jest zestawieniem kursów średnich, kursów kupna i sprzedaży Banku dla walut obcych oraz kursów średnich NBP, przygotowanych w każdy dzień roboczy; tabela zawiera informacje m.in. o minimalnej kwocie transakcji negocjacyjnej oraz godzinę, od której obowiązuje;
- c) pierwsza tabela kursów ustalana jest na początek każdego dnia roboczego, a ostatnia Tabela wprowadzana w godzinach popołudniowych;
- d) ostatnia tabela popołudniowa obowiązuje do wprowadzenia pierwszej tabeli następnego dnia roboczego;
- e) w przypadku znacznych zmian kursów w ciągu dnia dopuszcza się kolejne zmiany tabeli kursów, przed wprowadzeniem ostatniej tabeli popołudniowej;
- f) tabela zawiera oddzielne kursy dla operacji bezgotówkowych i gotówkowych.

W § 3 ust. 4 powyższego porozumienia wskazano natomiast, że w przypadku spłaty kredytu w złotych, spłata następować miała w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej, przy czym do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu miał być stosowany bezgotówkowy kurs sprzedaży danej waluty według ostatniej Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu spłaty (porozumienie do umowy kredytu k. 31-32).

W związku z powyższym porozumieniem, w dniu 25 maja 2012 roku powodowie złożyli wniosek o zmianę waluty spłaty kredytu hipotecznego z PLN na CHF. Powodowie uzyskali faktyczną możliwość spłacania kredytu bezpośrednio w walucie CHF i w tejże walucie od dnia 5 czerwca 2012 roku do dnia 5 lutego 2015 roku kredyt spłacali (wniosek o zmianę waluty k. 140, formularze danych osobowych k. 141-145, zeznania powoda k. 334-335).

Powodowie, od dnia zawarcia umowy do dnia 4 maja 2018 roku dokonali na rzecz pozwanej świadczeń w łącznej kwocie wynoszącej 167.727,31 złotych (zaświadczenie k. 321-328).

Ustalenia stanu faktycznego zostały poczynione przez Sąd na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, których prawdziwość i autentyczność nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez żadną ze stron. Sąd oparł się ponadto na dokumentach złożonych w kserokopiach, gdyż nie kwestionowała ich żadna ze stron niniejszego postępowania, a zatem zbędne było żądanie dołączenia ich w oryginale. Podstawą ustalenia stanu faktycznego były również zeznania powoda S. M.. Zeznania strony – odnoszące się w szczególności do procedury zawierania umowy kredytu, informacji przekazanych powodowi przez pozwany Bank, a także celu, na który kredyt został przez powodów wykorzystany – są w ocenie Sądu spójne i logiczne. Sąd nie miał wątpliwości co do rzetelności oraz wiarygodności informacji przekazanych przez powoda, bowiem korespondują one z pozostałym materiałem dowodowym, w szczególności pod postacią dokumentów i wykazów zgromadzonym przez Sąd w przedmiotowej sprawie (zeznania powoda k. 334-335).

Sąd w ograniczonym zakresie oparł ustalenia stanu faktycznego na zeznaniach świadka M. M.. Świadek wskazała bowiem, że nie pamięta powodów – odnośnie czego należy dać wiarę, gdyż od zawarcia przedmiotowej umowy kredytu do dnia składania zeznań minęło ponad 10 lat. Świadek wskazała jedynie na ogólne procedury panujące w Banku, nie potrafiła jednakże wskazać, czy procedury były zastosowane w stosunku do powodów (zeznania świadka M. M.). Również w ograniczonym zakresie Sąd przyznał wiarygodność zeznaniom świadka K. R.. W szczególności nie jest spójne z pozostałym materiałem dowodowym zebrany w sprawie twierdzenie świadka, iż powodowie otrzymali pierwotnie ofertę kredytu w PLN – skoro nie mieli oni w tym zakresie zdolności kredytowej (zeznania świadka K. R. k. 333-334).

W ograniczonym również zakresie Sąd oparł się na zeznaniach powódki A. M., która wskazała, iż jej uczestnictwo w zawieraniu umowy kredytu było w znaczącej mierze bierne, że to mąż S. M. zajmował się co do zasad kredytem (zeznania powódki k. 335-336).

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo należało uznać za zasadne.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 2357 z późn. zm.), w brzemieniu obowiązującym w dacie zawierania umowy, przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Zgodnie z ust. 2 umowa powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu

i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Zatem kwota i waluta kredytu, stanowią essentialia negotii umowy kredytu i muszą być w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości określone przez strony umowy. Kredytobiorca już na etapie zawierania z bankiem umowy

kredytowej powinien zostać w adekwatny sposób poinformowany przez bank o istotnych dla niego zasadach związanych z wysokością kredytu i jego spłatą.

Strony postępowania zawarły umowę kredytu denominowanego do waluty obcej (CHF). Za kredyt denominowany lub indeksowany do waluty obcej uważa się przy tym kredyt, który został udzielony w walucie PLN. Kwota udzielonego kredytu, w celu utrzymania jej wartości na realnym poziomie, przeliczana powinna być na walutę obcą. Nie jest to więc – jak powszechnie się wskazuje – kredyt walutowy, ale kredyt złotowy. Jego odmienność od innych rodzajów kredytów polega na tym, iż w skutek denominacji lub indeksacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został denominowany lub indeksowany. Kwotą kredytu jest więc konkretna kwota w złotych polskich, następnie wyrażana w walucie obcej. Po ustaleniu salda kredytu w walucie obcej, umowa może zakładać uruchomienie kredytu w walucie polskiej, jednakże po przeliczeniu salda kredytu wyrażonego w walucie obcej na złote polskie po kursie waluty z dnia uruchomienia kredytu. Jeżeli chodzi o możliwość spłat rat kapitałowo–odsetkowych, to kredytobiorca może je spłacać albo w walucie, do której kredyt został denominowany lub indeksowany albo w walucie polskiej, po uprzednim przeliczeniu raty wyrażonej w walucie, do której kredyt denominowano lub indeksowano, według kursu wymiany waluty z dnia płatności raty.

Podkreślenia wymaga, że w wykonaniu umowy o kredyt denominowany lub indeksowany bank nie dokonuje realnego zakupu lub sprzedaży waluty klientowi dokonującemu spłaty raty. Oznacza to, że wszelkie operacje wykonywane są jedynie „na papierze”, dla celów księgowych, natomiast do faktycznego transferu wartości dewizowych w którąkolwiek stronę nie dochodzi (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 7 maja 2013 roku, sygn. akt VI ACa 441/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 maja 2015 roku, sygn. akt I ACa 16/15). Kredyt walutowy natomiast, to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. Powodom zaś kredyt został wypłacony w walucie polskiej, w takiej też walucie (z wyłączeniem okresu, od dnia 5 czerwca 2012 roku do dnia 5 lutego 2015 roku, w którym powodowie na podstawie zawartego aneksu do umowy zdecydowali się na spłacanie kredytu bezpośrednio w CHF) był spłacany przez powodów.

Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, Sąd oparł również na brzmieniu art. 385¹ k.c., zawierającego postanowienia odnoszące się do tzw. klauzul niedozwolonych. Zgodnie z jego treścią, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to jednak postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Zgodnie z § 2, jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Zgodnie zaś z § 3, nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Ciężar udowodnienia, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na taką okoliczność powołuje. Jest to rozstrzygnięcie korzystne dla konsumenta. Pozwana nie wykazała jednakże w trakcie postępowania, aby kwestionowane przez powodów postanowienia umowne zostały indywidualnie uzgodnione, w szczególności Bank nie udowodnił, ażeby indywidualnie uzgodnił z powodami zawarte w umowie klauzule przeliczeniowe, w tym kwestie posłużenia się do wypłaty transz kredytu niższym kursem kupna, a do spłaty kredytu przez powodów – wyższym kursem sprzedaży.

Brak indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez stronę powodową postanowień umownych dotyczących denominacji wynika także z samego charakteru zawartej umowy, która oparta została o treść stosowanego przez bank wzorca umownego (w szczególności Część Ogólna Umowy). Zawarcie umowy przy pomocy wzorca w zasadzie eliminuje możliwość indywidualnego wpływania przez konsumenta na treść powstałego stosunku prawnego, poza ustaleniem kwoty kredytu, ewentualnie wysokości oprocentowania (marży). Powodowie nie mieli możliwości negocjowania warunków zaproponowanej im umowy, co zostało potwierdzone również przez pracownika Banku. Do negocjacji takich w rezultacie nie doszło. Ponadto, by można było mówić o indywidualnym uzgodnieniu postanowień danej umowy z konsumentem, wpływ konsumenta na treść postanowień umownych musi mieć charakter realny,

rzeczywiście zostać mu zaoferowany, a nie polegać na teoretycznej możliwości wystąpienia z wnioskiem o zmianę określonych postanowień umowy.

W ocenie Sądu, powołane przez powodów postanowienia umowne, należy ponadto uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami, naruszające jednocześnie w sposób rażąco interesy konsumenta.

Przesłanka sprzeczności z dobrymi obyczajami odwołuje się do jednego z podstawowych kryteriów ocennych w stosunkach umownych. Klauzula ta ma podobną treść co zasady współżycia społecznego i pełni podobną funkcję. Uważa się jednak, że przez pojęcie dobrych obyczajów należy rozumieć taki zespół norm pozaprawnych, na który składają się normy moralne i obyczajowe powszechnie przyjęte w stosunkach gospodarczych dla realizacji określonych wartości (takich jak np. uczciwość, rzetelność, lojalność, fachowość). Ponadto, dobre obyczaje to w szczególności normy postępowania, polecające nienadużywanie posiadanej przewagi ekonomicznej w stosunku do słabszego uczestnika obrotu (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 maja 2016 roku, sygn. akt VI ACa 222/15).

Badając natomiast, czy klauzula umowy rażąco narusza interesy konsumenta, należy brać pod uwagę podstawowe kryterium ocenne w prawie umów, a mianowicie równowagę kontraktową. Chodzi więc o takie ukształtowanie praw i obowiązków stron stosunku obligacyjnego, które oznacza ich nieusprawiedliwioną dysproporcję na niekorzyść konsumenta. Wskazać w tym miejscu należy przede wszystkim zawarcie w umowie postanowień, które szczególnie mocno godzą w interesy majątkowe konsumenta. Nie jest więc dopuszczalne, aby postanowienia zawarte w umowie kredytu dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony. Godzi to niewątpliwie w interesy kredytobiorcy i jest sprzeczne z dobrymi obyczajami.

W umowie kredytu nr (...) nie zostały zawarte postanowienia, które w sposób precyzyjny wskazywałyby sposoby, jakie zastosowane zostaną w celu przeliczenia waluty zobowiązania, ustalenia wysokości poszczególnych transz do wypłaty czy też rat kredytu. Nie można za takie uznać postanowienia, zgodnie z którym w przypadku kredytu denominowanego w walucie obcej, wypłata środków następuje w złotych, w kwocie stanowiącej równowartość wypłacanej kwoty wyrażonej w walucie obcej, a do przeliczeń kwot walut uruchamianego kredytu stosowany jest kurs kupna waluty obcej według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu wypłaty środków, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (§ 11 COU). Również w postanowieniach odnoszących się do spłaty kredytu wskazano, że spłata następować miała w złotych, w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej. Do przeliczeń wysokości rat kapitałowo-odsetkowych spłacanego kredytu stosowany miał być kurs sprzedaży danej waluty według Tabeli kursów obowiązującej w Banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych (§ 13 COU).

Powyżej wskazane postanowienia Części Ogólnej Umowy dawały Bankowi – stronie ekonomicznie silniejszej – uprawnienie do kształtowania według swojego uznania zakresu obowiązków konsumenta. Zgodnie z postanowieniami umownymi, Tabela kursów Banku mogła bowiem być zmieniana nawet kilka razy w ciągu dnia. Pozwana mogła także w sposób swobodny wybrać kurs z takiego dnia, który był dla niej najkorzystniejszy, a najmniej korzystny dla konsumenta (kurs mogła ustalić w sposób odmienny od średniego kursu ustalanego przez NBP). Postanowienia o takiej treści, zawarte w umowie kredytu, niewątpliwie naruszają równowagę kontraktową stron umowy kredytu. Pozwany Bank w ten sposób kształtując postanowienia umowy kredytu przyznał sobie uprawnienie do jednostronnego ustalania wysokości rat i salda kredytu, a w umowie nie wskazano żadnych ograniczeń z tym związanych.

W efekcie, powołane powyżej klauzule umowne należało uznać za abuzywne w myśl art. 385¹ k.c. Kwestionowane klauzule, spowodowały wytworzenie się po stronie pozwanej tzw. subiektywnej możliwości określenia wysokości świadczenia. Tego rodzaju możliwość kształtowania świadczenia, tj. określania go przez stronę, której ma ono przysługiwać, w sposób swobodny, jest typowym przykładem naruszenia zasady równości podmiotów prawa cywilnego w stosunkach kontraktowych, a w konsekwencji także zasady swobody umów. I to nawet w sytuacji, gdyby ad casum określenie świadczenia mogłoby odpowiadać jego wartości obiektywnej (czyli gdyby uznać, że Bank kształtował Tabele kursów według średniego kursu ustalanego przez NBP).

Powołać w tym miejscu należy uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego dnia 22 stycznia 2016 r., (sygn. akt I CSK 1049/14), którego tezy Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela. Sąd Najwyższy, dokonując analizy klauzuli odnoszącej się do spreadu, zwrócił uwagę, że Bankowi znane są wszystkie parametry pozwalające określić poziom spłacanej przez kredytobiorcę raty kredytowej w odpowiednim czasie. Bank zna nie tylko średni kurs NBP, ale również tworzy dziennie zmieniające się własne tabele kursów i sam określa to, jaka tabela kursów będzie obowiązująca w chwili dokonania spłaty raty kredytu przez kredytobiorcę.

W niniejszej sprawie pozwany Bank miał wiedzę odnośnie średniego kursu NBP, a także sam tworzył własne tabele kursów, bez uzgodnienia tego z drugą stroną umowy (powodami). Doprowadziło to w rezultacie do zdecydowanej nierówności informacyjnej pomiędzy stronami umowy kredytu. Bazując na treści klauzul w niniejszej sprawie, powodowie mogli jedynie w przybliżeniu określić aktualny poziom zadłużenia ratalnego. Wymienione przez powodów postanowienia należało zatem ocenić również jako niejednoznaczne z perspektywy konsumenta. Ponadto, co istotnie wpływa na ocenę niniejszej sprawy – powodowie nie zostali na etapie zawierania umowy poinformowani o sposobie tworzenia tychże Tabel kursów.

Należy również podkreślić, iż informacje przekazane powodom przez pracowników Banku należy generalnie uznać jako niepełne. Niezależnie od tego, że powodowie nie zostali poinformowani o sposobie tworzenia przez Bank Tabel kursowych, to Bank w sposób niewystarczający przedstawił konsumentom informacje odnoszące się do historycznych kursów franka szwajcarskiego. Powodom zostały przedstawione jedynie wykresy z krótkoterminowymi zmianami kursów franka szwajcarskiego (12 miesięcy wstecz). Taka informacja, w ocenie Sądu, nie pozwala na pełną ocenę stabilności waluty i jej wahań w przeciągu dłuższego okresu. Pomimo przedstawienia powodom niepełnej informacji na temat ryzyka związanego z kredytem, powodowie byli zapewniani, że przedstawiona oferta jest dla nich najbardziej korzystna.

Ponadto, wskazane w art. 385¹ § 1 k.c. okoliczności: sprzeczność z dobrymi obyczajami, a także rażące naruszenie interesów konsumenta, należy oceniać według stanu z chwili zawarcia umowy. Powinno się więc wziąć pod uwagę wszelkie okoliczności towarzyszące zawieraniu kwestionowanej przez powodów umowy i to według stanu z chwili jej zawarcia.

W rezultacie, przy dokonywaniu oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia umownego, również oceny indywidualnej, nie ma żadnego znaczenia w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony w toku trwania stosunku zobowiązaniowego. W szczególności nie ma znaczenia, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikają dla niego z określonego brzmienia postanowień umownych. Istotne jest jedynie, że nie było żadnych przeszkód aby z takich uprawnień, mogących naruszać interesy konsumenta, skorzystał.

Postanowienie umowne ma niedozwolony charakter nie dlatego, że jest w niewłaściwy sposób wykorzystywane przez przedsiębiorcę – tym bardziej, że jest to okoliczność, która w toku wykonywania umowy może się zmieniać. To samo postanowienie nie może zaś być abuzywne bądź tracić takiego charakteru, jedynie w wyniku przyjęcia przez jedną ze stron umowy określonego sposobu jej wykonania, korzystania bądź niekorzystania z wynikających z niego uprawnień. Postanowienie należy uznać za niedozwolone już wtedy, jeśli daje kontrahentowi konsumenta możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta i sprzeczny z dobrymi obyczajami. Nie miało więc żadnego znaczenia dla stwierdzenia niedozwolonego charakteru wskazanych przez powodów postanowień umownych to, w jaki sposób pozwany Bank rzeczywiście ustalał kurs waluty, do której kredyt był denominowany oraz wysokość stopy oprocentowania (czy zgodnie ze średnim kursem ustalonym przez NBP, czy też nie).

Zgodnie z przepisem art. 58 § 1 czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Z kolei, § 2 powyższego przepisu wskazuje, że nieważna jest również czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Wreszcie, na podstawie § 3, jeżeli

nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Brak określenia w sposób jednoznaczny i precyzyjny wysokości głównych świadczeń zarówno kredytodawcy jak i kredytobiorców przesądził o uznaniu przez Sąd, iż umowa kredytu została uznana przez Sąd za sprzeczną z art. 353¹ k.c. oraz art. 69 prawa bankowego. W umowie o kredyt hipoteczny nie określono bowiem w sposób precyzyjny środków pieniężnych, które pozwana zobowiązała się oddać do dyspozycji powodów, a także, co jest konsekwencją wcześniejszego, wysokości rat, w których kredyt miał być spłacony. W sytuacji bowiem, gdy świadczenie nie jest przez strony określone, zobowiązanie nie powstaje. W realiach niniejszej sprawy, prowadzi to do nieważności spornej umowy.

W ocenie Sądu, nie istnieją przepisy dyspozytywne, które można byłoby zastosować, aby wyeliminować zawarte w umowie abuzywne postanowienia i uniknąć stwierdzenia nieważności spornej umowy. Nie istnieją również ustalone zwyczaje, które pozwalałyby sądowi określić za strony umowy wysokość salda udzielanego kredytu, ograniczyć mechanizm waloryzacji, aby jej zastosowanie mieściło się w ustawowych granicach definicji kredytu i ustalić wysokość rat, w których kredyt ma być spłacany. Wskazać przy tym należy, iż pozwani wskazali, iż wiedzą jakie skutki wiążą się z uznaniem przez Sąd nieważności umowy – w szczególności odnośnie obowiązku zwrotu wzajemnie spełnionych świadczeń.

Powodowie, od dnia zawarcia umowy do dnia 4 maja 2018 roku, dokonali na rzecz pozwanej świadczeń w łącznej kwocie wynoszącej 167.727,31 złotych. Zatem ich roszczenie dochodzone w toku niniejszego postępowania mieści się w tych granicach, a co za tym idzie pozostaje w granicach obowiązku wzajemnego rozliczenia się przez strony.

Zarzut przedawnienia podniesiony przez pozwaną Sąd uznał za niezasadny. Przepis art. 410 § 1 k.c. w zw. z art. 405 k.c. stanowi odrębną, pozaumowną podstawę świadczenia. Świadczenie polegające na zwrocie nienależnego świadczenia nie jest samo w sobie świadczeniem okresowym, lecz należy określić je jako świadczenie jednorazowe. Brak jest bowiem jakiegokolwiek stosunku prawnego, w ramach którego można by było mówić o świadczeniach okresowych, skoro umowa kredytu została uznana za nieważną. Zakresem roszczeń powodów objęty był zwrot nienależnego świadczenia, stanowiący szczególny rodzaj roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi (§ 1). Ponadto, jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzycielność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy (§ 2). Odsetki od kwoty 76.945,72 złotych zostały na rzecz powodów zasądzone od dnia 3 stycznia 2020 roku do dnia zapłaty tj. od dnia w którym powodowie sprecyzowali dochodzoną od pozwanej kwotę tytułem nadpłaty (pismo k. 315-329). Nie było podstaw do zasądzania na rzecz powodów odsetek ustawowych od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty, skoro w pozwie kwota żądania nie została jeszcze ostatecznie sprecyzowana.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z którym strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Pozwany Bank jest więc zobowiązany zwrócić na rzecz powodów kwotę 6.946,46 złotych, na którą składają się: 5.400,00 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (§ 2 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych), 1.000 złotych tytułem zwrotu uiszczonej opłaty od pozwu, 17,00 złotych tytułem uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz 529,46 złotych tytułem zwrotu kosztów poniesionych przez pełnomocnika celem stawiennictwa na rozprawach (k. 401-401v).

Z uwagi na powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

(...)